

PREEK

Wat buigt gij u neder, o mijn ziel, en wat zijt gij onrustig in mij? Hoop op God, want ik zal Hem nog loven; Hij is de menigvuldige Verlossing mijns aangezichts, en mijn God.

Psalm 42:12

Hoewel het boek der psalmen in één deel is samengevoegd, zijn er in de Hebreeuwse taal vijf boeken met psalmen. Het eerste deel omvat de Psalmen 1 tot en met 41, eindigend met: ‘Amen, ja amen.’

Het tweede deel bestaat uit Psalm 42 tot en met Psalm 72. Het eindigt met de woorden: ‘Amen, ja amen. De gebeden van David, de zoon van Isai, hebben een einde.’

Het derde deel omvat Psalm 72 tot en met 89, eindigend op: ‘Amen, ja amen.’

Het vierde boek gaat van Psalm 89 tot en met 106, eindigend op: ‘Amen, Hallelujah.’

Het vijfde of laatste boek omvat Psalm 106 tot en met 150. Het eindigt met het woord ‘Hallelujah’.

Mijn tekst komt uit de psalm die het tweede boek inleidt. De uitleggers verschillen veel in hun opvatting over de aanleiding tot het maken van deze psalm. In het algemeen zijn de uitleggers het erover eens dat hij door David was geschreven. Of [de psalm is geschreven] toen hij op de vlucht was voor Saul, omdat hij in grote nood verkeerde, door zijn vijanden van huis en haard was verdreven en God niet in het openbaar kon vereren. Hij was gedwongen zich te verbergen in grotten en holen in de grond. Men veronderstelt dat hij in die droevige

omstandigheden deze psalm maakte. Of anders is de psalm geschreven in de tijd toen hij genoodzaakt was om ter wille van zijn leven te vluchten voor zijn zoon Absalom. De uitleggers denken dat hij bij een van deze gelegenheden deze psalm heeft gemaakt. De meesten zijn het erover eens dat hij gemaakt werd toen David God niet in het openbaar kon vereren.

Maar nu kom ik tot de woorden van de tekst zelf. In mijn tekst vormen ze een aandoenlijke alleenspraak van de psalmist tot zijn eigen ziel. Het lijkt alsof twee vrienden met elkaar spreken als hij zo met zichzelf redeneert en bij zichzelf te rade gaat. Dit is het moment dat het meer bovennatuurlijke element van de mens, het uitnemender en edeler deel van de mens, overlegt en debatteert met het mindere element van de mens, of met het meer uitwendige deel van de mens. ‘Wat buigt gij u neder, o mijn ziel, en wat zijt gij onrustig in mij?’ Hij spreekt als iemand die met een ander wenst te discussiëren. In dit overleg met zichzelf gebruikt hij een manier van spreken die hij zou kunnen gebruiken in al zijn bezoeken en al zijn moeilijkheden. Waarom overkomt hem dit en waarom zou zijn ziel zo onrustig zijn en terneergeslagen: ‘Wat zijt gij onrustig in mij?’ Deze woorden vormen dus een alleenspraak waardoor hij zijn ziel moed inspreekt onder alle kwellingen daarin. Zulke gedachten kunnen uw ziel buitengewoon versterken.

Diezelfde handelwijze paste David op andere plaatsen en in andere tijden ook toe: ‘Loof de HEERE, mijn ziel, en al wat binnen in mij is, Zijn heilige Naam’ (Ps. 103:1). U kunt zien hoe de psalmist zijn ziel oproept om Gods Naam te prijzen. En een andere keer verwijt hij zijn ziel nalatigheid en wangedrag jegens de Heere. Hij zegt: ‘Ik was een groot beest bij U’,¹ en de Schrift zegt ons dat Gods kinderen hun harten dienen te beproeven of er zonden jegens God zijn. En als zij ook maar het minste wangedrag aantreffen, dan berispen zij zichzelf daarom: ‘O, mijn ziel, wat zijt gij onrustig in mij?’

Ik wil allereerst *vijf* bijzonderheden bespreken van deze woorden:

1. *Waarom wordt deze tekst drie keer gebruikt in deze psalm en in de*

1. Ps. 73:22.

volgende? Terwijl men geen twee verzen van dezelfde lengte vindt in het hele boek der psalmen, behalve het vijfde vers van Psalm 43 en vers 6 en 12 van Psalm 42. Daarin staan dezelfde woorden: ‘O, mijn ziel, wat zijt gij onrustig in mij?’ Behalve Psalm 107 is er geen andere psalm met zo’n herhaling van woorden. Daarin wordt vaak herhaald: ‘Laat hen voor de HEERE Zijn goedertierenheid loven.’

Wat kunnen wij ervan leren dat David zo vaak vermeldt dat, en zich afvraagt waarom, zijn ziel zich neerbuigt en onrustig is? Is het ongetwijfeld niet zo dat de herhaling van die woorden wijst op het belang van de zaak? Minder belangrijke zaken komen minder ter sprake, en dan meestal ook nog in het kort. Maar gewichtiger zaken worden vaker overdacht en besproken en men herhaalt die met meer genoegen en ernst, zoals hier gebeurt: ‘Wat buigt gij u neder, o mijn ziel, en wat zijt gij onrustig in mij?’

2. *Wanneer en bij welke gelegenheid zijn deze woorden uitgesproken?* Was dat in de tijd toen David werd vervolgd door Saul, toen hij uit zijn eigen huis verbannen was en ook uit het huis des Heeren en de openbare eredienst? (vers 3) Daarom was hij terneergeslagen en was zijn hart onrustig in hem. En dat gebeurde toen hij heilige gedachten had van God tijdens de eredienst: Wanneer zal ik ingaan en voor Gods aangezicht verschijnen? ‘Ik gedenk daaraan en stort mijn ziel uit in mij’²; dat is ongetwijfeld wat zijn ziel beroerde.

David was bedroefd en verkeerde in moeilijkheden toen de Kerk van God het moeilijk had, in een of ander groot onheil was; de ene ellende na de andere volgde: ‘De afgrond roept tot de afgrond, bij het gedruis Uwer watergoten’ (vers 8). De rampen en onheilen kwamen snel na elkaar en verstoorden zijn zielenrust. Zoals de ene golf in de zee na de andere komt aanrollen, volgde de ene ramp na de andere. Toen hij deze psalm maakte, verkeerde hij in droefheid over de Kerk en vanwege de vele vijanden die hij had: ‘Waarom ga ik in het zwart vanwege des vijands onderdrukking?’ (vers 10) Maar, ondanks de smart die hij voelde riep hij die zoete woorden uit: ‘Wat buigt gij u neder, o mijn ziel, en zijt onrustig in mij?’

Let u er ondertussen op dat Gods kinderen vaak vertroost worden

2. Ps. 42:5a.

in hun grootste smarten en zorgen door eraan te denken dat ze zich niet te veel moeten laten ontmoedigen door hun ellende. Immers, toen David in grote nood was, zei hij: ‘Wat buigt gij u neder, o mijn ziel?’ U kunt immers lezen dat Paulus de meeste van zijn zendbrieven schreef toen hij gevangenzat en dat zijn hart toch vervuld was van vreugde en troost. En toen David in een spelonk woonde, was hij meer tevreden dan toen hij later in een paleis verkeerde. En ondanks de zorgen waarin hij verkeerde, kon hij zeggen dat zijn ziel niet bedreefd hoefde te zijn.

3. *David werd geplaagd door de duivel en door goddeloze lieden* die hem verdrukten; hij werd door hen verdrukt en door de duivel verleid. Toch berispt hij zijn eigen hart en niet iemand anders. ‘Wat buigt gij u neder, o mijn ziel?’ Geen Saul en geen Absalom, wel zijn eigen hart: Hoewel de duivel ons verleidt en zondige mensen ons verdrukken als instrumenten om ons te straffen voor onze zonden, moeten wij net als David ons eigen hart terechtwijzen. David had redenen om Absalom te bestraffen, en ook Saul. Toch doet hij dat niet, maar onderzoekt hij vooral zijn eigen hart en vraagt: ‘Wat buigt gij u neder, o mijn ziel?’

4. *Overdenk, dat in onze vertalingen de woorden passief worden weergegeven:* ‘Waarom bent u terneergeslagen, o mijn ziel?’ maar in het origineel staan ze actief: ‘Waarom buigt gij u neer, mijn ziel, en wat zijt gij onrustig tegen mij?’³ Als we de tekst zo opvatten, dan geven zij weer dat Gods eigen kinderen te veel bedrukt kunnen zijn door het besef van hun zonden en zelf het meest toedoen aan hun eigen tekortkomingen. Het is niet God noch de duivel die u bedrukt maakt, maar: Waarom buigt gij uzelf neder? Zo veroorzaakt u voor uzelf meer moeite dan die God werkt of waarmee de duivel u ook verzoekt.

3. Love verwijst hierna naar publicaties van de Spaanse benedictijn Arias Montanus (1527-1598) en de jezuïet Joannis Lorini of Lorinus, die verschillende Bijbelcommentaren schreef: Er staat: ‘Arias Montanus, *Cur humiliasti te? Cur deprimes te anima mea?*; evenals Lorinus, Spreuken 12:25’.

In de woorden van de tekst dienen we op *drie* bijzonderheden te letten:

1. Er is sprake van twee soorten droefheid, die gradueel verschillen: *onrustig* is sterker dan *neergebogen*: ‘Wat zijt gij onrustig in mij?’
2. Aan twee verplichtingen moet er worden voldaan: *hopen* op God en God *loven*.
3. Er is sprake van twee soorten bemoediging in deze moeiten: ‘Hij is de menigvuldige Verlossing mijns *aangezichts*, en mijn *God*.’

‘Wat buigt gij u neder, o mijn ziel?’ Of in de actieve vorm: ‘Waarom buigt u zichzelf, mijn ziel?’ De gelovigen dragen zelf bij aan hun eigen smart en moeiten. Noch God als Hij ze toebrengt, noch de duivel als hij ons verzoekt, veroorzaakt zoveel moeite als wijzelf: ‘Bekommernis in het hart des mensen buigt het neder’, het besef van de zonde werpt de zondaar voor Gods aangezicht neer.

1. Het droevig stemmen kan ons ten goede zijn, als de ziel *terecht* vernederd wordt voor God vanwege de zonde en het oordeel, zoals 2 Korinthe 7:6 zegt: ‘God, Die de *nederigen vertrouwt*’, dat wil zeggen degenen die verslagen zijn vanwege hun zonden, zich bewust zijn van hun overtredingen en ellenden. In die zin onderzocht David zijn hart nooit. En hier ook niet. Want hij beteugelde nooit zijn hart met betrekking tot het beoefenen van genade en het uitvoeren van zijn plicht.
2. Dit droevig stemmen kan men soms ook in een verkeerde zin opvatten: als de smart over de zonde *onmatig* is, groter dan vereist en geboden. Waar dit het geval is, dient dit niet gekoesterd te worden, maar tot staan gebracht te worden. Dat was de reden waarom David zijn eigen hart onderzocht en zei: ‘Wat zijt gij terneergeslagen, o mijn ziel?’ (Eng. vert.) of ‘Wat buigt gij u neder, o mijn ziel?’ (SV).

De uitleg van deze woorden kan van grote betekenis zijn voor Gods kinderen. Daarom wil ik er hier dieper op ingaan. Ik begin met het eerste deel van de tekst: ‘Wat zijt gij terneergeslagen, o mijn ziel?’ (Eng. vert.).

Leerstelling. De hoofdstelling die ik hieruit afleid is deze:

Dat de kinderen van God niet verworpen kunnen zijn, en toch terneergeslagen kunnen zijn.

Er zijn in deze psalm *vijf* redenen waarom David in zijn hart verslagen was.

1. Hij treurt omdat hij niet in Gods huis kan komen, de plaats waar God vereerd werd. Hoor hoe hij zucht in het derde vers: ‘Mijn ziel dorst naar God, naar de levende God; wanneer zal ik ingaan, en voor Gods aangezicht verschijnen?’ En in het vijfde vers: ‘Ik gedenk daaraan en stort mijn ziel uit in mij, omdat ik placht heen te gaan onder de schare, en met hen te treden naar Gods huis, met een stem van vreugdegezang en lof, onder de feest houdende menigte.’ David treurt dat hij God niet kan vereren in Zijn huis.

2. Zijn hart was bedroefd vanwege het besef van de zonde die hij had begaan tegen God en de kwade gevolgen daarvan en de herinneringen eraan. Hij voelde ook de toorn van God toen hij aan zijn zonde dacht.

3. Hij merkte dat Gods gunst jegens hem afnam en uitbleef, want in vers 10 zegt hij: ‘Mijn Steenrots, waarom vergeet Gij mij?’ Dat Gods gunst uitbleef maakte Davids ziel bedroefd, het verlies van Gods liefde en gunst raakte hem diep en hij miste het licht van Gods aangezicht, dat maakte hem neerslachtig.

4. De vierde reden bestond in de onderdrukking van het volk van God en het zegevieren van de vijand over het volk van God, vgl. vers 4.

5. Hij was meer bedroefd om de zonden dan om zijn persoonlijke noden. Het verwijt, de godslasteringen en de smaad die door anderen Gods Naam werd aangedaan deden hem zeggen: ‘Met een doodsteek in mijn beenderen honen mij mijn wederpartijders, als zij de ganse dag tot mij zeggen: Waar is uw God?’ Ook in het vierde vers: ‘Mijn tranen zijn mij tot spijsdag en nacht, omdat zij de ganse dag tot mij zeggen: Waar is uw God?’ Dit alles toont aan dat hij meer werd aangedaan door geestelijke nood dan door uiterlijke aandoeningen van het lichaam. De godslastering is als een zwaard in zijn lichaam. Zijn eigen smarten zijn maar krassen op zijn huid. Daarvan kunt u allen leren dat u beter met David getroffen kunt worden door geestelijke

zaken dan door persoonlijk lijden. De oneer jegens God smartte hem alsof een zwaard in Davids beenderen stak.

In het behandelen van deze hoofdleerstelling wil ik aantonen waarom de zielen van Gods kinderen niet verworpen zijn, als ze terneergeslagen zijn. Eerst bespreek ik dit in het algemeen en dat zal dan dienen als grondslag voor de verhandeling hierna; ik doe dit aan de hand van *vier* punten.

I. Hoewel zij niet verstoten kunnen zijn, kunnen zij toch terneergedrukt zijn *vanwege de grootheid en de ernst van de zonde*: dat is de belangrijkste oorzaak waardoor de zielen van Gods kinderen bedroefd zijn.

II. Dit kan ook het geval zijn, *omdat ze Gods liefde missen*, maar toch de verzekering hebben van de vergevende genade van God.

III. Ze zijn bedroefd over het onheil dat de Kerk treft en *de bedroevende toestand van de Kerk* en van het volk van God.

IV. Ze zijn bedroefd vanwege de *uitwendige en persoonlijke beproevingen* van het lichaam. Dit punt noem ik hier alleen maar, omdat zij in de volgende verhandelingen besproken zullen worden.⁴

I. Gods kinderen zijn bedroefd vanwege de grootheid van hun zonde

De zielen van Gods kinderen kunnen bedroefd zijn, hoewel zij niet verworpen kunnen zijn vanwege het inzicht dat zij hebben in en het besef dat zij hebben van de zonde. De belangrijkste reden waarom ik dit onderwerp aansnijdt is, omdat dit een verduidelijking kan zijn bij de behandeling van de vergeving van de zonde.

In de behandeling van dit leerstuk over de droefheid van de ziel vanwege het inzicht in en het besef van de enorme omvang en de ernst van de zonde kunnen we veel bijzonderheden onderscheiden.

4. Punt I wordt behandeld in preek 1-4 in deze uitgave; punt II in preek 5-7; punt III in preek 8-10; punt IV in preek 11-12. In preek 13 lijkt het even alsof Love nog een vijfde onderdeel aan deze reeks toevoegt dat hij in het begin van zijn verhandeling niet noemt. Maar het gaat hier om een vervolg van punt IV. Ook preek 13-15 horen dus nog bij dit punt. In preek 16 en 17 volgen de leefregels en toepassing. Zie voor een door prof. dr. A. Baars samengesteld overzicht van de structuur van deze prekenbundel blz. 311. Deze indeling is grotendeels terug te vinden in de tekst door toegevoegde tussenkopjes.

Eerst zal ik tonen wat die droefheid over de zonde eigenlijk is.

Ten tweede, *welk type mensen het zijn die God bedroefd maakt en vernedert bij het inzicht in en het begrip van de zonde.*

Ten derde, *wanneer kunnen we zeggen dat Gods kinderen al te zeer bedroefd en vernederd worden door inzicht in en begrip van de zonde?*⁵

Ten vierde, *hoe kunnen wij onderscheid maken tussen het bedroefd zijn om de zonde door de godzalige mens en de droefheid van de boze en verworpen mens?* Daarbij moeten we in ogenschouw houden dat Gods kinderen bedroefd worden om de zonde en de zondige mens in het geheel niet bedroefd wordt vanwege zijn zonden.

Ten vijfde, *welke redenen zouden er gegeven kunnen worden dat de zielen van Gods kinderen die niet verworpen zullen worden toch bedrukt kunnen zijn onder het besef van de zonde?*

Ten zesde, *welke raadgevingen zouden er kunnen worden gegeven aan het volk van God opdat zij niet al te zeer bedroefd zouden zijn onder de last van en bij de aanblik van en onder het besef van de zonde, om daardoor neerslachtig te worden?*

1. Wat de droefheid over de zonde is

Ik zal beginnen met het eerste punt, namelijk over *wat die bedroefdheid om de zonde is*. Ik vertelde u in het begin al dat er een ternederwerping is: vanwege de zonden. Dat als eerste. Wanneer God de ziel bedroefd maakt door middel van vernedering vanwege de zonde. Ik zei al dat het een bedroefdheid in de goede zin is, als het verdriet met geloof gepaard gaat.

Ten tweede, er is een bedroeven om de zonde in een slechte zin: als de ziel zo bedroefd wordt dat hij in het geheel niet meer kan opzien naar Jezus Christus met het oog van het geloof om vergeving van de zonde, om zo geheel overtuigd te worden om de vergeving door Jezus Christus aan te nemen. Deze soort van vernedering moet u ook zoeken in uw hart.

2. Welk type mensen God vooral bedroefd maakt over de zonde

Welke mensen zijn het die God het meest bedroeft vanwege hun zonde? Dit wil ik beschrijven in *negentien* punten, zoveel soorten mensen zijn er die God het meest vernedert en bedroeft om de zonde:

5. Dit derde punt behandelt Love in preek 2. De punten 4, 5 en 6 in preek 3.

1. Zij die berucht zijn om hun zonde en schandelijke leven
Zij die zeer bekend en berucht zijn vanwege de zonde; zij die een bijzonder schandelijk leven geleid hebben vóór hun bekering. Gewoonlijk brengt God hen tot Zich na vreselijke overtuigingen die Hij laat ontstaan in hun geweten. Zo was Manasse een groot zondaar, groot in slechtheid en verdorvenheden. Maar hij had weinig besef van zijn eigen zonden. God gebruikt zware en sterke middelen om mensen die een apert slecht leven leiden tot Zich te brengen. Zoals mensen die zich sterk verzetten tegen de hemel, razende vervolgers, en zij die God en Zijn Waarheid bespotten; mensen die vastberaden, halsstarrig en weerbarstig de wegen van de zonde bewandelen. Als God zulke mensen tot Zich roept, dan vernedert Hij hen diep onder de inleving van en in het besef van hun vroegere tartingen [van God]. Zo was Paulus een groot en berucht zondaar vóór zijn bekering. Hij was een groot vervolger van de Kerk en het volk van God, kwaadaardig en een godslasteraar. Het maakte hem niet uit wat hij de Kerk van God misdeed en welke verwoesting hij daarbij aanrichtte. Hij vervolgde de christenen van de ene stad naar de andere, wierp hen in de gevangenis en probeerde zowel de christenen als hun godsdienst uit te bannen. Zo'n berucht en veelvuldig zondaar als Paulus wordt door de bekering tot zichzelf gebracht. God moet hem bijzonder streng behandelen, diep vernederen en krenken door hem zijn eigen laagheid en verdorvenheid te laten zien en voelen. God moet hem van zijn paard werpen door hem tegen te komen op de weg die hij rijdt om zijn boze plannen uit te voeren, om het volk van God te vervolgen. God moet hem op de grond neerwerpen en hem op zijn gezicht laten vallen en doen uitroepen: 'Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal?' zoals u kunt lezen in Handelingen 9. De belangrijkste reden daarvoor was dat zijn wreedheid zo duidelijk was, dat God zijn berouw en vernedering even groot wilde maken als zijn zonden. Niet alleen omdat zijn zonden tegen een groot God gericht waren, maar ook omdat zijn zonde zo'n grote overtreding was jegens mensen die God vreesden. Daarom moesten zijn vernedering en berouw groot zijn en zichtbaar zijn voor degenen die zoveel kwaad door de daden van hem hadden ondervonden. Die vernedering en ontzetting is zijn geestelijke straf tegenover de wereld en ze maken zijn berouw meer zichtbaar.

En als ik mij nu hier richt tot u die in het verleden of nog steeds

bekendstaat om uw vele en grote zonden, zeg ik: Als God u ooit tot uzelf brengt door een krachtdadige roeping en bekering, dan zal Hij u door vernedering diep doen buigen en u vernederen door de aanblik en het besef van uw zonden. Omdat uw zonden zo groot waren zal uw verdriet ook groot zijn.

Het is de moeite waard te letten op het voorbeeld van Lydia. In Handelingen 16:14, 29 en volgende, leest u dat twee personen bekeerd werden, maar op heel verschillende manieren. 'En een zekere vrouw met name Lydia, een purperverkoopster, van de stad Thyatíra, die God diende, hoorde ons; welker hart de Heere heeft geopend, dat zij acht nam op hetgeen van Paulus gesproken werd.' Zij werd op een eenvoudige wijze bekeerd toen zij Paulus hoorde preken en haar hart geopend werd. Hierbij was geen sprake van ontzetting of gewetenswroeging, geen neerslachtigheid of een diepe vernedering om haar zonden. Er wordt hier geen melding gemaakt van droefheid over haar gedrag in de tijd daarvoor. Zij werd door God op een zeer milde en zachte wijze tot zichzelf gebracht.

Maar in hetzelfde hoofdstuk leest u van de gevangenvaarder: 'En als hij licht geëist had, sprong hij in en werd zeer bevende en viel voor Paulus en Silas neder aan de voeten; En hen buitengebracht hebbende, zeide hij: Lieve heren, wat moet ik doen opdat ik zalig worde?' Hij was degene die kort ervoor Paulus en Silas wreed behandeld had en diep in de gevangenis had opgesloten. 'Dewelke zulk een gebod ontvangen hebbende, wierp hen in de binnenste kerker en verzekerde hun voeten in de stok', zoals vers 24 zegt.

Daarom als God hem wilde bekeren, dan moest Hij hem bevreesd maken, doen sidderen, gewetenswroeging geven en hem op zijn gezicht laten vallen. Hem laten vragen hoe hij gered kon worden en dat allemaal vanwege zijn kwade gedrag. Dat is nu de manier waarop God halsstarrige en grote zondaars tot Zich trekt.

Ik wilde ook nog wijzen op wat Salomo zei in Prediker 10:8: 'Wie een kuil graaft, zal daarin vallen; en wie een muur doorbreekt, een slang zal hem bijten.' Ik weet wel dat deze tekst voornamelijk erop doelt dat zij die de bescherming van regering, koninkrijk of kerk vertrappen vroeger of later zelf verbroken zullen worden. Maar in dit verband wil ik zeggen: O mens, die de beschutting van Gods geboden hebt verbroken, zelfs elk gebod hebt overtreden door uw zondige leven,

wees er verzekerd van dat een slang u zal bijten. U zult spijt krijgen bij het besef van uw zonden, u zult getroffen worden door Gods toorn. En als God u tot Zich trekt, dan zal Hij u dieper vernederen en meer berouw doen voelen dan anderen. Denk erom, dat als u zich aan de zonde overgeeft en vreselijke misstappen doet, dat God zo met u zal handelen, u zal vernederen, en u daaraan terugdenkt wanneer Hij u tot Zich wil trekken.

2. Zij die na hun bekering in dezelfde zonde terugvallen

Maar ten tweede werpt God hen het meest terneer, die in hun ziel door God verslagen zijn en na hun bekering in dezelfde zonde terugvallen. Zij krenken de godsdienst en God zal hun hart krenken, hun rust verstoren en God zal het hun tot schuld maken. Hij zal hun hart en geweten verontrusten en hen meer dan gewoonlijk daarvoor straffen. Vóór zijn bekering waren voor David zijn zonden niet meer dan wat lichamelijke pijnen, maar erna voelde hij ze als een zwaard in zijn beenderen. Hij vond geen rust meer vanwege zijn zonde. Als hij over zonde spreekt na zijn bekering, zoals in de zaak van Bathseba en Uria in Psalm 51, is daar de zonde voor hem gelijk aan het verbrijzelen van beenderen, vers 10. En hij bidt God: ‘Geef mij weder de vreugde Uws heils’ (vers 14). Eerst verstoorde zijn zonde zijn *slaap* niet, maar de zonde breekt nu zijn *hart*. Tertullianus⁶ noemt zijn ‘Peccata devoratoria’, zielverwoestende zonden, verzwelgende golven, en hij die in zotheid valt, zal zwaarlijk lopen, en moeilijk herstellen.

In Psalm 30:10 zegt David tegen de Heere: ‘Wat gewin is er in mijn bloed, in mijn nederdalen tot de groeve? Zal U het stof loven? Zal het Uw waarheid verkondigen?’ Hij meende dicht bij het graf te zijn en meende toch dat zijn ziel niet veilig zou zijn. Pas op dat u niet in grote zonden valt nadat God grote dingen aan uw ziel heeft gedaan.

3. Zij die een melancholiek karakter hebben

Maar, de derde soort mensen die door de zonde bedroefd worden, betreft hen die melancholiek van aard zijn. De duivel zegeviert meer

6. Tertullianus (ca. 160-ca. 230) was een kerkvader en apologeet. Het citaat betekent letterlijk vertaald: ‘Verslindende zonden’, of vrijer vertaald: ‘(ziels)verwoestende zonden’. Het woord komt voor in Tertullianus’ *De Idolotria* (De afgodendienst) I, 4.

bij zulke mensen dan bij welke andere soort ter wereld ook. Om hen droeviger en angstiger te maken, zich diep verlaten te laten voelen en zich wanhopiger te doen voelen dan mensen die meer luchthartig en zorgelozer van aard zijn.

4. Mensen met een ruw en hard karakter

Die God het diepst verslagen maakt vanwege de zonde zijn de mensen met een ruw en hard karakter. Als God hen bekeert, dan bedroeft Hij hen dieper bij de aanblik en in het besef van hun zonde dan degenen met een zacht karakter, die minder vernedering nodig hebben dan andere mensen.

U weet dat de harten van de mensen wel vergeleken worden met stenen, en u weet ook dat sommige stenen eerder breken dan andere. Zo is het ook bij de harten van de mensen: sommige harten zijn zachter en gemakkelijker te breken dan andere. Andere zijn zo hard dat die veel zware en harde slagen nodig hebben om ze stuk te breken, terwijl zachter gesteenten gemakkelijker met een hamer te breken zijn.

Als God onverschrokken zondaars ziet op het pad der zonde en ze tot Zich wil brengen, dan moet hij veel slagen toebrengen om hun hart te breken en hen te vernederen. Zondaren zijn als hout, de ene soort kan men gemakkelijk omhakken en zagen, ander hout heeft meer noesten en heeft meer bijlslagen nodig om het voor gebruik geschikt te maken. Sommige karakters zijn ruwer en moeilijker en hebben meer en sterkere vernedering nodig dan andere.

5. Mensen die oud zijn als ze bekeerd worden

God bedroeft diegenen meer om hun zonden die pas toen ze oud waren bekeerd werden. God houdt hen lang in het besef van hun zonde, wat heel billijk en rechtvaardig is. Omdat zij lange tijd zonden hebben bedreven, houdt God hen lange tijd in de ban van de verschrikkingen en de gevoelens van schuld en onder de last van de zonde.

U weet dat u bij een boom gekomen gemakkelijk met een klein mes een twijgje kunt afsnijden. Maar voor de stam hebt u een bijl nodig. Nu zijn alle zonen en dochters van de oude stam van Adam en het zijn enten van één natuurlijke stam. Wij zijn allemaal uit hetzelfde hout gesneden, maar oude zondaars hebben hun meeste dagen doorgebracht in de zonde. God heeft meer slagen nodig om u van de

oude wortel af te snijden en u los te maken van uw ijdel geklets. God gebruikt veel middelen om door het besef van uw zonden uw trotse hart te doen buigen. Terwijl een jonge twijg, iemand die God in zijn jeugd bekeert, niet zo sterk bedroefd gemaakt hoeft te worden om zijn zonde als degenen die pas in de ouderdom bekeerd worden.

6. Mensen die zonden in hun hart koesteren en eraan toegeven
God slaat in het bijzonder hen terneer om de zonde, die veel bekende zonden in hun hart koesteren en eraan toegeven; iets wat de buitenwereld misschien niet weet, alleen zijzelf. Zulke mensen vernedert God als Hij hen bekeert. Hij veroorzaakt een storm en hevige ontsteltenis in hun geweten vanwege hun zonden. Dit is te vergelijken met de wind: boven in de lucht geeft die geen last, maar op de grond werpt hij heuvels en huizen omver, met alles wat erin zit. En de zonde, al zit die wel in het hart, kan door berouw en vernedering u weinig kwaad doen, evenals de wind hoog in de lucht. Maar als u aan die zonde toegeeft en in stilte vasthoudt, dan zullen uw hart en uw geweten beroerd worden zoals een aardbeving de grond beroert. Daarom, wie u ook bent, als u voortgaat in de zonde tegen God – terwijl geen mens u kan beschuldigen, alleen God en uw geweten –: weet, dat wat u ook beweert, God u zal vernederen door de aanblik op en het besef van uw zonden, als Hij u ooit bekeert tot Hem.

7. Mensen die afvallig geworden zijn

God vernedert het meest diegenen die hun godsdienst afvallig worden, mensen die eerst hun geloof belijden en later afvallig worden en geloofsverzakkers worden. Als God hen ooit terugbrengt, dan zal hij hen tot in het stof vernederen door de blik op en het besef van hun zonden. Salomo zegt immers: ‘Die afkerig van hart is, zal van zijn wegen verzadigd worden; maar een goed man van zichzelf.’⁷ De afvallige die in het verleden zo verzadigd werd door de genoegens van de zonde, zal verzadigd worden van zijn eigen wegen. Wat betekent dat hij vervuld zal worden met wroeging in de geest en zorgen in het hart, zodat hij zich zal ergeren aan zijn afvalligheid. Als God hem terugbrengt zal Hij hem diep vernederen. Jeremia 2:19 zegt: ‘Uw

7. Spr. 14:14.

boosheid zal u kastijden en uw afkeringen zullen u straffen; weet dan en zie, dat het kwaad en bitter is dat gij de HEERE uw God verlaat, en Mijn vreze niet bij u is, spreekt de Heere, de HEERE der heirscharen.' Misschien bent u uw geloof afvallig geworden, God zal ervoor zorgen dat uw eigen boosheid u zal berispen. Ik geef hierbij het voorbeeld van Francis Spira.⁸ Na zijn belijdenis van het geloof werd hij afvallig en hoewel zijn geweten hem zei dat hij zondigde, bleef hij zondigen tegen zijn geweten en tegen de Heilige Geest in, hij wilde in de plaats van God komen. Maar lees het verslag daarover en lees hoeveel angst en schrik dat in zijn geweten veroorzaakte. Hij kwam terecht onder de verschrikkingen van de Goddelijke vergelding en lees hoe zijn ziel leed onder de gruwel vanwege zijn afvalligheid. Wie en wat u ook bent, als u het Evangelie en het geloof afvallig wordt: God zal u tegemoet komen en u met schrik vervullen en uw afkeringen zullen u straffen en uw boosheid zal u veroordelen.

8. Mensen die sterk geneigd zijn tot geestelijke hoogmoed

God vernedert diegenen diep onder het besef en de last van hun zonden die (vanwege aangeboren neigingen) sterk geneigd zijn tot geestelijke hoogmoed. God vernedert zulke mensen ten diepste als Hij hen tot Zich roept. Hij doet dat door hun de zonden onder ogen te brengen. De psalmist spreekt van zondige en goddeloze mannen die op 'gladde plaatsen' gaan en staan (vgl. Ps. 73:18) en zij die in hoge posities verkeren zullen niet lang blijven staan. En wat men zegt van uiterlijke trots geldt ook voor geestelijke hoogmoed: God brengt de hoogmoedige in de diepte van de hel, zie Jesaja 14:11-16: 'Uw hovaardij is in de hel nedergestort, met het geklank uwer luiten; de maden zullen onder u gestrooid worden en de wormen zullen u bedekken. Hoe zijt gij uit de hemel gevallen, o morgenster, gij zoon des dageraads! Hoe zijt gij ter aarde nedergehouden, gij die de hei-

8. Franciscus Spira (± 1502-1548) was een Italiaanse jurist die in 1542 tot bekering kwam en brak met de Rooms-Katholieke Kerk. Na vervolging en arrestatie herriep hij in 1548 onder druk van de inquisitie zijn belijdenis voor het protestantisme een aantal keren in het openbaar en keerde terug naar de Kerk van Rome. Hierna werd hij verteerd door wroeging, raakte ervan overtuigd dat hij de zonde tegen de Heilige Geest had begaan en stierf enkele maanden later in diepe wanhoop. Calvijn waarschuwde voor een al te hard oordeel over Spira.

denen krenktet; En zeydet in uw hart: Ik zal ten hemel opklimmen, ik zal mijn troon boven de sterren Gods verhogen, en ik zal mij zetten op de berg der samenkomst, aan de zijden van het noorden; Ik zal boven de hoogten der wolken klimmen, ik zal de Allerhoogste gelijk worden.' Maar: 'In de hel zult gij nedergestoten worden, aan de zijden van de kuil' (vers 15). Dit alles werd uitgesproken over de koning van Babel, om zijn hoogmoed te straffen. Wie denkt hoog te zitten zal door God in het stof geworpen worden. Daarom, wie trots is vanwege zijn aangeboren talenten, weet dat als God de bedoeling heeft u tot Zich te trekken, Hij u diep zal vernederen door het besef van uw eigen zonde. Wie zich verheft op zijn uitmuntendheid zal door God vernederd worden door de aanblik van zijn eigen zondigheid.

9. Mensen die God dienstbaar wil maken in Zijn Kerk

God vernedert hen diep door het inleven van en de aanblik op hun zonden, die Hij van plan is dienstbaar te doen zijn in Zijn Kerk. Hij doet dat om zielen en ontzette en ongeruste gewetens op te bouwen, gewetens tot rust te brengen en te troosten. God krenkt hen door hun eigen zonden aan hen te tonen. Evenals sommige gebruiksvoorwerpen in het heiligdom meer gebruikt werden dan andere die voor bijzonder gebruik dienden. Als God Zich voorneemt iemand te gebruiken voor Zijn Kerk, dan zal Hij Zich meer benaarstigen (als ik het zo mag uitdrukken) om hem daarvoor geschikt te maken. Hij zal onderworpen worden aan meer beproevingen, blootgesteld aan meer verzoeking en diep vernederd worden. Dit alles om hem meer geschikt en gereed te maken om anderen te troosten en hen tot rust te brengen die verontrust en verdrietig zijn. Sterrenkundigen die diep in een kuil of een vallei liggen zien de sterren het duidelijkst. Evenzo zijn mensen die onder Gods tucht hebben gestaan het meest geschikt om anderen te vertroosten.

Luther is daarvan een duidelijk voorbeeld: niemand in zijn tijd werd zo verontrust, zo verzocht en zo geteisterd door verzoeking van de duivel en was zo benauwd om zijn zonden als hij. En de duivel kwam duidelijk zichtbaar bij hem en hij wilde wel met hem vechten. Maar ondanks dit alles werd Luther door deze dingen tot nut voor de Kerk van God en kon hij vertroosting brengen aan hen die gekweld werden. Tot zover de tweede vraag.